

Welvaart en consumentenbescherming

FINANCIËLE MARKTEN

Meer consumentenbescherming door een toezichthouder kan leiden tot een beperking van keuzes en een rem op de economie en welvaart. Hoe zien consumenten in dat dilemma de rol voor een toezichthouder als de Autoriteit Financiële Markten? In de AFM Consumentenmonitor van najaar 2014 konden 1588 onder-vraagde respondenten kiezen op een zevenpuntsschaal tussen: "De AFM moet consumenten beschermen, ook al kan dat leiden tot minder keuzes" en "De AFM moet welvaart en economie bevorderen, ook al kan dat leiden tot risico's voor consumenten". De vraag werd voorgelegd aan een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking, aan particuliere beleggers en aan recente hypotheeksluiters, allen uit hetzelfde paneel. Bij het dilemma tussen bescherming en keuzemogelijkheden, zegt 58 procent dat de AFM consumenten meer moet beschermen, ook al leidt dat tot minder keuzes, ze geven dus een score van 1, 2 of 3 op de zevenpuntsschaal. Een op de tien stelt dat de AFM juist welvaart en economie moet bevorderen, ook al kan dat tot risico's voor consumenten leiden, en antwoordt dus 5, 6 of 7 op het dilemma (figuur). Statistisch gezien zijn er significante verschillen in beantwoording van het dilemma op basis van opleiding, bekendheid van de AFM en leeftijd. Hogeropgeleiden en consumenten die weten wat de AFM doet, neigen meer naar AFM als consumentenbescherming dan lageropgeleiden of mensen die de AFM alleen van naam kennen. Hogeropgeleid is in dit geval hbo of hoger, lageropgeleid is maximaal vmbo/lbo. Ook geldt dat jongeren vaker kiezen voor het stimuleren van de economie, inclusief het extra risico, in vergelijking met ouderen. Dit leeftijds effect speelt vooral bij hogeropgeleiden.

Geslacht, inkomen of vermogen spelen een minder grote rol bij de beantwoording. Of de respondent uit de representatieve steekproef komt, dan wel een recente hypotheeksluiter of particuliere belegger is, maakt ook geen verschil in beantwoording van dit dilemma. ■ **WILTE ZIJLSTRA** (AFM)

Dilemma tussen consumentenbescherming en welvaart verhogen, score op zevenpuntsschaal

	N	Gem.	De AFM moet	
			beschermen	welvaart verhogen
Totaal	1588	3,0		
Opleiding: laag	338	3,3		
Opleiding: midden	602	3,0		
opleiding: hoog	645	3,0		
18-24 jaar	151	3,5		
25-34 jaar	303	3,2		
35-44 jaar	299	3,1		
45-54 jaar	308	2,8		
55 jaar en ouder	525	2,9		

Bron: AFM Consumentenmonitor najaar 2014

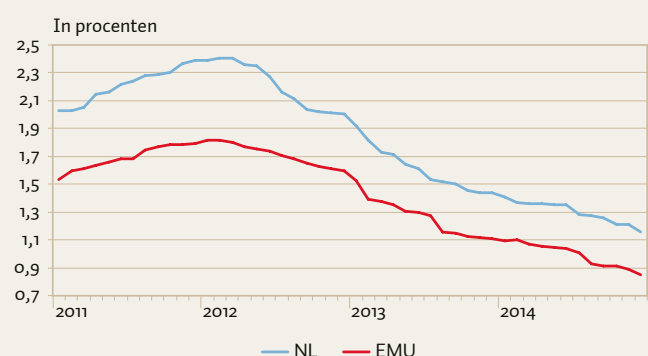
Spaarrente blijft dalen

MONETAIR

Nederlandse huishoudens hebben ongeveer 280 miljard euro aan eenvoudig opneembaar spaargeld uitstaan bij Nederlandse banken. De rente op dit spaargeld bedroeg eind vorig jaar gemiddeld 1,2 procent. In bijna drie jaar is de spaarrente gehalveerd van 2,4 naar 1,2 procent (figuur). De vraag van banken naar middelen, het aanbod van spaargeld en de kosten van andere vormen van financiering – bijvoorbeeld via professionele partijen op de financiële markten – beïnvloeden de spaarrente. De daling van de spaarrente wordt veroorzaakt door een combinatie van deze factoren. Onder de huidige economische omstandigheden is de kredietverstrekking door banken afgezwakt, waardoor banken minder middelen nodig hebben. Bovendien is financiering op de financiële markten over dezelfde periode relatief goedkoper geworden. De daling van de spaarrente heeft vermoedelijk ook invloed gehad op het spaargedrag van huishoudens. In 2013 en 2014 samen hebben huishoudens voor netto 1,8 miljard euro aan eenvoudig opneembaar spaargeld opgenomen. Een deel van het opgenomen spaargeld kan bijvoorbeeld gebruikt zijn voor het extra aflossen van schulden, zoals hypotheek. Ook kunnen huishoudens andere, hoger renderende alternatieven hebben gezocht voor hun spaargeld, zoals effecten. Ook in het eurogebied als geheel is de spaarrente afgenomen. In eerste instantie daalde de spaarrente in Nederland sneller dan in andere eurolanden, maar sinds anderhalf jaar is het verschil tussen de Nederlandse spaarrente en het gemiddelde in het eurogebied redelijk stabiel rondom 30 basispunten. In onze buurlanden liggen de rentetarieven op eenvoudig opneembare spaartegoeden nog altijd be-

duidend onder het Nederlandse niveau van 1,2 procent. In Duitsland ontvangen huishoudens 0,5 procent rente op hun spaargeld. In België is de rente op gelijksoortige spaarrekeningen 0,3 procent. Deze verschillen worden onder meer veroorzaakt door verschillen in de structuur van de bankbalans en de wijze waarop banken zichzelf financieren voor hun kredietverlenende activiteiten. De Nederlandse banken maken – over het algemeen meer dan andere banken in het eurogebied – ook gebruik van marktfinanciering voor hun kredietverlening. ■ **WIM GOES** (DNB)

Rente eenvoudig opneembare deposito's

Bron: DNB

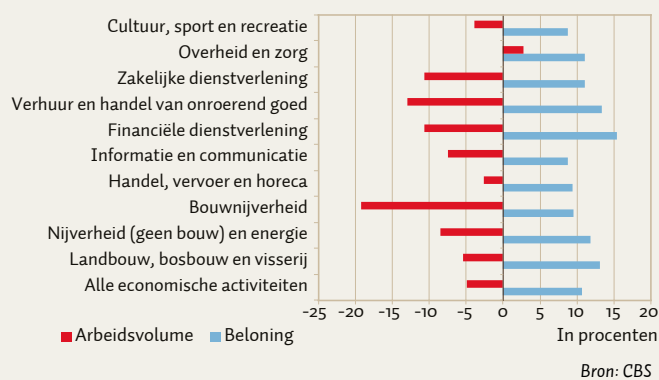
De arbeidsmarkt vijf jaar na de crisis

ARBEIDSMARKT

Op basis van cijfers uit 2013, vijf jaar na de financiële crisis vanaf 2008, kan de balans worden opgemaakt van de gevolgen voor de arbeidsmarkt voor de verschillende sectoren. Dit gebeurt aan de hand van twee indicatoren: de ontwikkeling van het arbeidsvolume – een indicator voor de werkgelegenheid – en die van de loonontwikkeling. Vanaf het begin van de crisis in 2008 is het totale arbeidsvolume gedaald met 5 procent, terwijl de beloning in deze tijd met gemiddeld 10,7 procent is gestegen (figuur). De sectoren zijn ingedeeld in vier groepen, afhankelijk van de ontwikkeling van het arbeidsvolume

en de loonontwikkeling ten opzichte van het gemiddelde van alle sectoren tezamen. Zo was de loonontwikkeling in de nijverheid, de financiële dienstverlening, verhuur en handel van onroerend goed, en de zakelijke dienstverlening bovengemiddeld, terwijl de ontwikkeling van het volume onder het gemiddelde bleef. Het lijkt erop dat als gevolg van de crisis hier vooral de laagbetaalde banen zijn verdwenen. In de handel, vervoer en horeca, en cultuur, sport en recreatie is dit juist omgekeerd, de beloning is benedengemiddeld, terwijl de volumeontwikkeling hoger dan het gemiddelde is. De crisis heeft hier vooral de hoogte van de lonen aangetast. Bij de overheid en de zorg tezamen is de ontwikkeling van de beloning vrijwel gemiddeld terwijl de ontwikkeling van het arbeidsvolume bovengemiddeld is. De toename in het arbeidsvolume kan volledig toegeschreven worden aan de zorg. De vergrijzing heeft de zorgvraag doen toenemen en dit heeft zich vertaald in een absolute toename in het arbeidsvolume. Ook de fractionele beloningstoename is grotendeels toe te schrijven aan de ontwikkeling bij de zorg. Bij de sector bouwnijverheid is zowel de beloningsontwikkeling als de ontwikkeling van het arbeidsvolume benedengemiddeld, maar vooral de sterke inkrimping van het aantal banen toont aan dat de gevolgen van de financiële crisis bij de bouwsector groot zijn. ■ **BEN DANKMEYER (CBS)**

Verandering arbeidsvolume en beloning, 2008 - 2013

Weinig spaargeld, veel volatiliteit

GROEI & CONJUNCTUUR

In internationaal perspectief zijn Nederlandse huishoudens vermogend en bezitten ze veel liquide middelen; de gemiddelde hoeveelheid spaargeld is ongeveer even hoog als het gemiddelde inkomen in Nederland. Dat betekent dat Nederlanders goed in staat zouden moeten zijn om schokken in inkomen op te vangen en hun consumptieniveau constant te houden. Dat lijkt echter niet het geval te zijn. De consumptie van Nederlandse huishoudens is in internationaal opzicht relatief vola-

tiel. Over de periode 1995–2013 is de standaarddeviatie van de jaarlijkse consumptie 2,3 procentpunt. Dat is net lager dan Spanje en Portugal, en het dubbele van die in Duitsland, België en Frankrijk. Een mogelijke verklaring daarvoor zou de scheefheid van de verdeling van de liquide middelen in Nederland kunnen zijn. Het mediane huishouden bezit niet ongeveer evenveel liquide middelen als dat het aan inkomen ontvangt in een jaar, maar de liquide middelen bedragen slechts 16 procent van het bruto-inkomen (ongeveer 6.500 euro). Ter vergelijking, de mediane Duitser en Belg hebben gemiddeld 22 respectievelijk 33 procent van hun inkomen in liquide middelen gespaard. Ook heeft 40 procent van de huishoudens in Nederland geen of bijna geen spaargeld. Voor deze huishoudens is het uitsmeren van tijdelijke schokken in inkomen niet mogelijk. Internationale data ondersteunen deze verklaring voor de relatief hoge volatiliteit in Nederland. De figuur laat zien dat in landen waarin het mediane huishouden meer liquide middelen ten opzichte van het inkomen heeft, de volatiliteit van consumptie van huishoudens gemiddeld lager is. Ook binnen Nederland lijkt deze verklaring aannemelijk: huishoudens die gemiddeld weinig liquide middelen hebben – met lage inkomens en met jonge kostwinners – kennen een volatielere consumptie dan huishoudens met een mediaan inkomen en een kostwinner van middelbare leeftijd. ■ **JASPER LUKKEZEN (CPB)**

Volatiliteit consumptie en aandeel liquide middelen mediane huishoudens

